

Kýzýlbaþ kavramý ve Erkek Baþörtüsü 'Keyfiye'

Kýzýlbaþ kavramý ve Erkek Baþörtüsü 'Keyfiye'

Keyfiye kavramýna yakýn ifadeler Osmanlýca sözlükte þöyle açýklanýyor :

KEYFÎ (KEYFÝYYE) : Keyfe, arzuya baðlý. Ýsteðe âid ve müteallik.

KEYFÝYYET :Bir þeyin esâsý ve iç yüzü. Nasýl olduðu ciheti. Kalite. Madde. (Kemmiyetin zýddýdır.)
(<http://www.osmanlimedeniyeti.com/>)

Bizi ilgilendiren Keyfiye'nin, kemiyet (nicelik) in karþýtý olan, nitelik anlamý ile ilgili olduðu görünüyor. Buradaki haliyle, kiþiyi belirleyen özelliði tanýmlýyor olmalı.

Bireylerin, henüz Nüfus cüzdanlarý bulunmuyorken, onlarýn, bütünüyle görüntülerine dayanan belirlenme araçlarý, ‘süs’ biçim ve takýlarý kullanýyor olduklarýný görmüþtük. Bu araçlara ‘süs’ gözülle bakanlar, genellikle dar kavrayýþlý adamlarý olmuþtur ve Afrika ya da Amazon ormanlarýnda, tenasül aletleri açýk insanlarýn, saç sakal kuaför biçimlerine, boya, bilezik, incik boncuk takýplarýna, boyalanmalarýna hayretlerini ifade etmiþler ; onlarýn ‘süslenme’ düþkünlükleri ü sonu gelmez masallar anlatmýþlardýr. Azra Erhat da, eski Yunan kadýnlarýnýn ‘süs’ düþkünlüðünden bahsettiði onlarla ayný yaklaþýmý paylaþmýþ olur.

Bir erkeðin, hiç olmazsa, sokaða çýkarken kafasýna þapkasýný geçirme zorunluluðu, ‘süs’lenme kaygýsýndan de kadýnýn hiç olmazsa, sokaða çýkarken takýp takýptýrmasý, boyalara bezenmesi de, eski toplumun ‘süs’ kapsamý deðil, bir zorunluluk gereði idi. Bu giysi ve incik-boncuklar, ayaktaki halhallar, bu insanlarýn varlýklarýnýn ‘esâsý ve iç yüzü’nü anlatýyordu. Genel fahiþe kadýnlarýnýn baþýný örtmesini yasaklayan Assurlular, ‘adamýn karýsý ve kýzla örtünmeye zorlarken, baþka herhangi bir motifle deðil, sadece onlarýn kimliklerini gizleme veya açýk etme motifleriyle hareket ediyorlardý. Kaba tanrý tanýmazlarýmýz ve ilahiyatçýlarýmýz, ‘türban’ýn kaynaklarýnda ya saçmalýk, kadýn küçüklüğü veya tanrısal çaðrýlar keþfediyor olsalar da, bu keþiflerinin kaynaklarý, tarihsel gerçeklere deðil, kendi uydurmalarýna dayanýyor çok.

Muhammed, Kuran'da, türbaný gerekçelendirirken «kadýnlar ayaklarýný da yere vurmasýnlar » derken, anlamsýz þeyler deðil, kadýnýn ayaðýndaki halhalarýný hedef alýr, vb. O toplumlar, yerli kadýnýn yabancı erkeðe karþý cinsel görev ve istekleri bakýmýndan, binlerce yýllık bir ön geleneðe sahiptiler. Tanrıça Ýptar tapýnmasý kadar, Fallus kültüne de, erkek tenasül organý bir tapýnma dönemi yapamýþlardý. Minare mimari yapýsýnýn kaynaklarý hakkýnda, ciddi bir gerekçelendirilmede bulunan pek çýl henüz. Böyle bir toplumda, bir yabancı erkek, bir kadýnla yatmak istediðinde, veya tersi, o sýrada, baþka tür tanýpma ortamlarý yapalým ki, bulunmadýðýndan, birbirlerini ancak , ‘giysi’, ‘taký’, ‘ziynet’ ve ‘süs’ gibi doðrudan görüntülerinden tanýmak zorundaydýlar...

Muhammed, kadýnýn kafasýný, yüzünü, 'asýl giysilerini', kapatmaya çalıþtırdý gibi, « ziynetlerini de gizlesinler » diyor ise, asan boþluðunda bilezik için býçak çeken kapkaçýnýn þerrinden korumaktan çok, o kadýnlar üzerinde cinsel hak talep eden yabancı sýrada artýk karyþma olduðundan yerli erkeklerinin cinsel istek þerrinden korumaya çalıþýyordu. Ya da en azýndan, geçmiþteki geleneðin temel nedeninin, yabancı erkeðin yerli kadýn üzerinde doðal olarak var olan cinsel iliþki hakkýný kullanmalarýný kolaylaþtıran öðenin giysi, ‘süs’, saç-baþ biçimleri, ziynetlerle de ilgili olduðunu biliyor olmalıydý. Erkek ve kadýn, kimle cinsel iliþki hak ve ödevi bulunduðunu, eski toplumda, kolaylýkla, bu giyim-kuþam,saç-süs biçimleri üzerinden saplatabiliyordu. Çünkü bu araç ilgilili insanın hangi toplum birimine ait olduðunu açýkladýrdý gibi, sosyal konumunu da ortaya koyuyordu. Ýnsanlar da, atalarý tarafýndan yapýlmýþ anlaþmalar uyarýnca, hangi topluluða ait kadýn ve erkek arasýnda evlilik iliþkisi hak ve ödevleri olduðunu bilmek için, yetki ve yükümlerini sürdürüyor ve sürdürmek de istiyorlardý. Çarpaf ve türban, bu apamanýn kapanmasý gerek dönem ile M.Ý.Çýð, 'camilerde seks' vb. tezlerinde, bilimselliði deðil, islama veya islamýn bugünkü yorumuna duyduðu politik bir tepkiyi seslendirdiði için, yargýlanmasý ile ilgili yazýda ayrýlýklarýmý belirtmeyi önemsedim.

Yaser Arafat ve kral Fahd resimlerinde kullanýlan keyfiyelerin, erkek baþörtüsü olma bakýmýndan ortak olsalar da, baðlanma biçimleri, kullanýlan renkler ve baþ etrafýndaki çember örgüler bakýmýndan farklı olduklarý görülüyor.

Keyfiyenin altýnda kullanýlan metal baþlýðýn, eski yazýlý yasalarda niþanlanan, evlenen kýz için kullanýlan ‘baþýna yað dökmek’ gibi bir deyimle ne ölçüde ilgisi var? Þu anda bilemiyorum. Bunun eski nedenlerini araþtırýp bulmak gerekli.

Baþýn etrafýnda 2 sargý, siyah ip, bulunmasý da eski toplumun bilinçli bir tercihinine dayanýr. Bu 2 rakamýnýn kaynaklarýný þu þekilde özetleyebiliriz.

2 rakamýna, bir yanýyla, ‘ikizlik’ döneminin ürünü olarak bakabiliriz. Bu ikizlik, iki farklı toplum birimin ittifak süreci içinde kaynaþmasý ve yetkinin rotasyonel çift kýrallýk düzeninden tek kýrallýða doðru ilerleme apamasýnýn bir ürünüdür. Ali’ kýlýçý, bu bakýmdan Muhammed damadı Ali’den 3-4 bin yýl önce ortaya çýkmýþtı. Bunu ‘çift aðýzly kutsal balta

olarak da görürüz. « Ayna » motifi kibinin bireysel hüküm gücünü tekletirmesinin görüntüdeki çiftliyle sađlanabilmesi bakýmý araç olmuş gibidir. Tarakla birlikte evlilik talebi anlamý da içerdine göre, aynı zamanda, ‘gelin babý’ kuaförlüdüni kaynakları arasynda sayýlabilir. Evlilik öncesi gelin-damat tırapları onlar ‘güzellesin’ diye yapılyr tabi ama, bu ‘güzellepme’den anlaylan pimdiki güzellik salonlarının yöneticilerinin anlaydy ‘güzellik’ deđil, dan gelinin ‘yabancy’lyktan, ‘yabanilikten çykyp kendi birimlerinin saç biçimlerini uygulamaya baplamaları olma idi. Böylece eski düpman, hayvan, yabancı olan ‘güzel’,,’ ‘tatly’,, ‘pirin’ hale gelebiliyordu.

Bu iki farklı toplum birimin tek elin yönetiminde toplandıdy anda « 2 »li sembolü elinde tutan, bu iki farklı toplum birimin yönetiminin ondan sorulduđunu anlatmýp oluyordu. Bize felsefede düalizm olarak ulaşıan fenomenin bir yaný bununla ilgilidir.

Öte yandan, eski toplumda iç bölünmenin iki türlü gerçekleptiğini görürüz. Birincisi,doğal bir şekilde, üç ayrı kupağın birbirinden buna dayanan hak ve ödevler sıralamasıdyr.

Ykincisi ise, yine dođal olarak, fakat kupađa deđil, cinse bađly bir ayrımla toplumu ayrıptýrarak hak ve ödevler sistemini bunun ü kurgulamasıdyr.

Eski toplumun bu iki ayrımların da kullanmýp olduğunu, modern toplumda hala devam eden etkilerinden ve tarihteki, çocuk genç initiation edimleriyle, evlilik kurallarından anlayabiliriz. Fakat, unutmamak gerekir ki, hem aynı toplum, kendi önceki özellikleri üzerine de katlanarak ilerler ve hem de, binlerce yıl içinde bir dizi hibrid yapılar ortaya çykmyptýr. Bu nedenle, her toplumsal görüngüyü, bütünlüdü haliyle eski kurallarda bulamayız. Analitik yöntem burada da gereklidir ve fakat, iç parçalarda da kalmak için değil, sürecin bütün aşımlarını kaynıpmýp bir halde daha ayrıntılı izleyebilmek için.

Cinsiyet üzerine kurulmuş ikili yapıyı, örneğin, hemen hemen bütün küçük yaşı evlilik sistemlerini kullanan toplumlarda; kızı ve kaynanası olacak kadınlarla evlilik yapabilme hakkının yapıandıdy toplumlarda; küçük erkek çocuğa bile büyük erkek muameles topluluklarda izleyebiliriz.

Üç kupağ ayrımların bulunduğu ve köklü bir şekilde yerleptiği topluluklarda ise, bu, denk kupağlar arası evlilik, küçük erkek veya çocuğunun, erkek veya kadın sınıflamasına kabul etmeden önce,’çocuk’ kapsamında gören ve ‘çocuk sofrası’ vb. gibi ayrımlar yapan ve gençlik-geçim dönemi initiation’larıny kullanan topluluklarda görürüz.

Farklı bir dizi görüntüleri yeri geldikçe ele alıyoruz zaten. Bu bakımdan Muhammed torunu yapında bir kız çocuğunu epliğe, ‘karılyđa’ almýp ise, bunda eski toplumun yapısının izlerine yönelmek gerekir. Muhammed’in kadın düpkü veya çocuk seviciliği üzerine ‘bilge’likler fazla değerli değildir ve seviyeli getirileri de bulunmaz. Bunlar Turan Dursun konuları kapsamındadır. Bizim ise, bu tür bir ‘aydınlanmacılıky’ ile pek ilgimiz yok, olmamalı..(Zamanında ona eleptirisiz, sayfalarını açan D.Perinçek bile, artık onu, eleptiri içeriği bakımyndan savunamıyor. Her önemli güçlü toplum rüzgarıyla hareket etme gibi, onulmaz hastalıklara sahip olmak, onu, belki de , islamın yükselişine bağly olarak,simdi de,'minareler silahımız' noktasına doğru götürecektir...)

Keyfiyelerle ilgili, daha önceki ön çalıpmalarımızda, babın etrafında sadece ikili örgü değil, üçlü örgüler de bulunduğunu görmüştü elimin altında örnek yok. Bu noktaya da bakmak gerekli.

Oradaki örgüler,sadece siyah değil, farklı renklerden ve tıpkı kefiye’nin renk ve desenleri gibi, karıbyk renkli olanlar da vardı. Eski toplumda, hiç olmazsa incelediğimiz ‘Sümer’-akkad toplumlarında renkler, belirleyici önemdedir ve ilerledikçe, bu renklerin bayraklara değin, eski kutsal görünlü ayrıptýrılmanın izlerini tapýyarak günümüze de ulaptyđına hiç

Bitirmeden kral Fahd’ın sakal biçiminin de, bir “estetik” konusu olmadığına dikkat etmemiz gerekir. Bize oğlak/keçi burcu olarak da ulaşıan bu totem hayvan, tanrıları tarafından, 5., 4. binli yıllarda “koyun ve kuzusu” ile birlikte “keçi ve oğlak” da ‘yaratılmıpty’ ve Kuzu İsa Mesih’in dininden tanıdyđımız ‘keçisi’ ; tanrıyı “çalıdan yükselen ateş” olarak kepfeden Musa’nın « çöllere, Azazel için azad eder sunduğu » kutsal keçi totemi bizi hayli ilgilendirmektedir. Eski toplumun saç, sakal biçimleri, kutsal totemleriyle benzeşme, aynılaşma çabasından ayrı ele alınamayacağına göre, keçi sakal tarzının keçi totem ile ilişli olduğunu düpünmemiz mümkü

(19. Yüzyılda BEKTAŞILYK,Dr. A. Yılmaz Soyzer/AKADEMÝ KÝTABEVÝ,ÝZMÝR • 2005)

“Babaların Kıyafetleri: (....)

Bu bağlamda Bektaşilik bir semboller topluluğu içerisinde var olmaktadır. Bektaşî Babalarının kıyafeti de ipte bu kutsal sembol donatılmıptyr.

Bektaşî babalarının başlarına giydiği başlıklar beyaz keçedendir. Buna tac ya da fahr denilmektedir. Tacın üst kısmı alt kısmı biraz geniştir. Kenarlarında on iki dilim ve tepesinde bir kabartma vardır. On iki dilim on iki imama, tepedeki kabartma ise “Allah- Muhammed- Ali” den mürekkep vahdete iparettir. Tacın üzerine açık yeşil renkte bir sarık sarılır. Sarık er fakat tacı üç kere dolanacak uzunluktadır. Sarık tacın kenarını tamamen kapatmaz, sarığın alt kısmından tacın kenarı hafif Tacın üst tarafında da iki parmak kadar açıklık kalır. Bektaşilerce kabul olunan renk beyazdır. Gerek aba denilen cebe ve gere

hafifçe palvara benzeyen pantolon yünlü ve beyaz bir kumaptan seçilir. Gerek yolculukta ve gerek dergâhların dýbýnda derviþ ve babaların renkli aba giydikleri de görülür. Bele altý parmak enliliðinde bir kemer takýlýr. Bu kemer örmedir ve ince meþin küçük tonda birleþir. Kemerde ya da yana sokulu iki tane býçak bulunur. Bu býçakların kabzasýnýn ucu tamamen bapdaki taç þeklinde. Bunlardan bapka babaların boyunlarında ince bir kayýpla asýlý küçük ve meþin çantaları vardýr. Üzerinde aynalı yâ Ali yazýlýca izetnâmeler ve tarîkate ait evraklar konulur. Babalar bu çantayı yalnızca seyahatlerinde boyunlarına takmaktadırlar. (Bektabî (yazma) ÝBPAK nu: 443, tarihsiz, v:36)

Babaların boyunlarında –derviþlerin de taktýðý- teslim tapý da bulunmaktadı. Bu tap yedi sekiz cm. çapýnda ve on iki kenarý yýldýzdan ibârettir. Teslim tapý dergâhların açýk olduðu dönemde Kýrþehir’de, Pirevi’nde imal olunmaktadı. Söylere göre Hacý Bektab Velî’ye zehir içirilir. Zehrin belirtileri görülünce Kutlu Melek, Hacý Bektab Velî’ye yumurta akýnda yaptýðý bir ilacı içirir. Hacý Bektab Velî istifra eder ve istifra ettiði zehir donarak bu tapý oluþturur. Tapýn kýrmýzý damarları zehrin Hacý Bektab Velî’nin kaný olarak yorumlanmaktadı. (Bektabîlik (yazma) ÝBPAK nu: 443, tarihsiz, v:37)

(s.26)

Sümer adý verilen topluluðun bir ifadesi olarak kullanýlan "Karabaþ" kavramýnýn yaný sýra, ‘Kýzýlbaþ’ kavramý da durmak zorundayýz.

Bugün “Alevi” denilince,onu, Muhammed’in amcasýnýn oðlu ve kýzý Fatma’nýn da kocasý olan peygamber damadý Ali’ye baðlayarak açýklamak gibi bir tutum var.Ýncelemelerimiz içinde tarihsel kaynaklarını þimdi aþırı çok daha eskilerde bulduðumuz bir dinsel kültür parçasýný, Aleviliði, sadece, Muhammed damadý Ali'nin adýna baðlayarak açýklamamýz ?

Aleviliði, Ali adý ile açýklamayý bir yana býrakalým, hatta, asýrlarca süren bir Ýslam þiddeti altýnda hayli donuþmuþ bugünkü halindeki Alevilik'in gerçekte Ýslam içinde ele alýnýp alýnamayacaðý bile gerçek bir sorudur ve tartýþýlmaya da baþlanmýþtır?

Burada, baský altýnda kalmýþ bir dinin, var oluþunu savunma mekanizmalarýnýn söz konusu olabilmesi; kendini Ýslam’ün bir parçasý olarak ,Muhammed damadýnýn adýna dayalı bir varlýk tanımlamasý yaparak gösterme yoluyla,varlýðýný sürdürmek baský bu argümanların bir çözüm olarak kullanmýþ olabilmesi mümkün görünüyor.

Daha çok bugün Türkiye’de olan haliyle ve,belli ölçülerde genel olarak Alevilik; hep önemli bir teolojik felsefi sorun olarak ele alýnan kutsal ‘üçleme’yle, ‘12 imamýyla’, ‘kurban olma’, kurban edilen olma felsefesiyle, örgütlenme ve ibadet tarzlarıyla, varlýðýný erken ‘Sümer’-Akkad dönemlerinden itibaren tanıdýðýmýz tapýnak hiyerarþisinin bir bölümünün çizgisine ait görünmektedir. Erken Tapýnak yapýlanmasýný tanıdýkça, 'kurban olma' veya 'eden olma' gibi teolojik algýlamaların da, nedensiz ortaya çýkmamýþ olduðunu daha çok göreceðiz. Bu tür konularda, onun Ýsacilikle Hýristiyanlýkla olan paralellikleri, kuvvetli bir Hitit ortak geçmiþine sahip olmalarýna baðlý olmalı.

Þimdiki konumuz, özel olarak Alevilik konusunu incelemek deðil.Ama,ayrýntýlý ve deðerli araþtırmasýndan sonra “Kýsaca söylemek gerekirse Bektabîlik ancak ve ancak kendisidir” biçiminde bir sonuç ilan eden sayýn A. Ýılmaz Soyzer'e, bu noktada katýlmanýn mümkün olmadýðýný açýklamak gerek. Bu tür izoleptirici yargýlar, Ortadoðu dinlerinin ortak kökenlerini araþtırmaya engelleyeceði gibi, 'dinsel kardeþlik' yaratma argümanları bakımýndan da fazla yararlı olamazlar.

Aleviliði, Ali’ye, Ali söylemine baðlayarak vereden ve öyle de açýklayan günümüz Aleviliði, aslýnda ,tarihselliðini yok ettikçe kendisine haksýzlık etmektedir ama, ne yapalım ki durum böyle...

Aleviliði,tarihte Ali ile baþlatılan savunma argümanları ile, Sünni Ýslamýn þiddetinden çekinen Yezidiliðin ,kendini Yezid soyuna baðlayarak tanımlama çabasýndaki argümanlardan , özünde farklı görünmüyor. Kürt'lerin soy isimlerinde 'Türkoðu', 'Türk' vb. gibi bir þey bu...

‘Kýzýlbaþlýk’ tanımlamasýna gelince..

Bir Alevi sitesinde yapýlan söyleþide Prof. Dr. Oktay Efendiye, bu konuda söyle diyor:

"Kýzýlbaþlýk, Þeyh Haydar’la alakalıdır. Þeyh Haydar kendi müridlerini, nizamý, askere nizamý (öz taraftarlarını) saðlamak için dþmanları olan Akkoyunlulardan ayýrmak için Türkmen papaðý, baþlýðý, oniki kýrmýzý dilimli taç (Tac-ý Heyderi olarak isimlendirilen) giyerlerdi. Bu baþlýðý giyenler ekserisi Türk’tür. Ýpte bunlara Kýzýlbaþ denildi. Onları Kýzýlbaþ olarak adlandırdýlar.Papaþ geldi bu isim”.(http://www.alewiten.com/efendiyevsafevi.htm)

Server Tanilli de , buna benzer þeyler söylüyor:

“Bu (Safevi yanlýsý-BE) Türkmen yandaþlar,beyaz baslýk tapýyan Osmanlý yandaþlarından kendilerini ayýrmak için,kýzýlbaþ baslýk giyiyorlardý.Kýzýlbaþ diye anýlmaları iste buradan gelir..”(Yüzyýlların gerçeði ,S.564)

Diyelim ki, bu açýklamalarla, ‘ikna olduk’...

Fakat burada, ele aldığımız konu bakımından derhal yeni sorular bağlamasını engelleyemeyiz: Bu açıklamalara da göre, eski toplumda, erkekler bir bablık tapıyorlardı. Gerçekten de, bablıksız erkek, erkekten sayılmayı bırakmış, kipi sayılmıyordu. En erken 'Sümer' çizimlerinde, 'insan' (bu aslında daha çok erkek anlamındadır) pek çizimi, sadece, erkeğin bablığını, keyfiyeti anlatıyordu.

Yukarıdaki açıklamalara bakarsak, onlar da, bu bablığın renklerinin 'ayrıldığı' olarak kullanıldığını kabul etmiş oluyorlar. Ötekiler biri 'beyaz' rengi kullanınca, Aleviler de 'kırmızı' 'yeşil' 'seçimler' di. Peki neden, mesela mavi, 'kara' ya da bir başka rengi değil de, 'kırmızı' 'yeşil'?

Daha önce de üzerinde durduğumuz gibi, toplum birimlerin önceki tercihlerinde, nadiren, belki büyük altüst oluplar sırasında, eski geleneklerinden tam bir kopuş yaşanabilir. Genel olarak ise, tarihte, ilgili toplumun kendisiyle kopuşu anlarında bile, eski yargı ve davranışlarının belirleyici etkisinin sürdürdünü görüyoruz.

Renkler, önceki çağlarda gördüğümüz gibi, kaynağı tanıyabildiğimiz en erken dönemlere değin uzanan, eski toplumda kullanılan bir araçtır. Bilinçli tercihlere dayanırlar.

Örneğin, Eski Ahit, güneş'i, ay falan yaratmadan önce Tanrının 'ışık' var ettiğini yazıyor. Bu an dinsel kitapların kendi kavramlarıyla ele alırsak, aslında burada, tanrıya bir övgü değil, yergi bulmak gerekli. Çünkü, tanrı, güneşten, aydan bağımsız bir ışık yaratmak yerine, doğrudan önce Güneş'i yaratarak ışık elde edebilmek kadar akıllı olmalıydı. Oysa anlatımda onda böyle bir kavrayış izi bulamayız ve bu nedenle 'kavrama' takılan bir bölüm tanrıtanımayan, alay hedefi olurlar.

Fakat, dinsel kitapların bu 'ışık', bildiğimiz ışık olmadığı için, tanrının, bu işte hiçbir suçu, ya da düpedün eksikliği Bize 'ışık' olarak ulaştıran bu kavram, aslında 'ateş' ti. "Yaratılan" ilk önemli 'arkhe' olduğu için de, bu nedenle, en eski dinlerin hepsinde, kaynakları bakımından, kuvvetli bir ateş kültürü bulunur. Yeni Papa, tanrının, çöllerde Musa' ateş gibi, ateş olarak görüldüğünü daha bir ay önce yinelerken, aslında bu olgunun teolojik derinliğini onaylamış olmaktadır.

Bu 'ateş', alev, ele aldığımız eski toplumların dinlerinde, adetlerinde olduğu kadar gerçek yapılarında da, öyle birincil önem taşıyor ki, Sami alfabesinin ilk harfi de, herhalde, tanrının en başta, daha ortada daha 'hiçbir şey yok'; iken yarattığı bu ateş, yani ateş tapıncılığı ile ilgili olmalıydı. Alef veya Alfa, Alfabenin de birinci harfi olması ise, bu nedenle.

Burada 'eski kavram' lardan bahsettiğimiz zaman, örneğin 'ateş' sözcüğünün, günümüzden, 6000 yıl önceki kullanım sesi, ve kullanım anlamından bahsettiğimiz hiç unutulmamalıdır. Örneklerde gördüğümüz ilk çizimlerin toplumu 'güneş' dediğinde, bundan gökyüzündeki güneş'i anladığı kadar, ve belki de, ondan önce, bizim şimdi tanrı dediğimiz bir kutsal varlığı anlıyordu. Hitit yazılarında, 'güneşim'; sözcüğü tanrıya 'çadır'ın bir ifadesidir. Ya da 'güneşim' denildiği zaman, o ifadeyi, 'ben gökyüzündeki güneşim'; yerine, 'ben tanrıyım'; diye çözümlenmek daha yerinde olabilir.

Bu bakımlardan, Hititlerde de çok rastladığımız, onlardan 'Ysac' Hıristiyanlıkta da geçmiş olan 'Allulim'; belki de, deşerlerinin yani 'sıra', 'ateş adam', 'ateşin varlığı'; anlamı taşıyor olmalıydı ki, Muhammed'in aktarımına göre de bu, tanrının, Adem'den önce, 'kavurucu ateşten'; yarattığı, Adem'e secde etme reddedip tanrıya kafa tutan, bu nedenle de, kıyamet gününe kadar insanları yoldan çıkarmak üzere aramıza salınan 'Peytan'ın ta kendisi idi. Bu 'Allulim', Sümer kraliyet listesine göre, aynı zamanda, 'gök'; ten, 'sema'dan inen ilk kraliyet yönetici kralının da 'adı', tanrıydı.

Burada, papaklardaki kırmızı tercihinin ateş tapıncılığı ile bir bağ olduğunu görmek için, sadece ateşle ilgili inanç ve uygulamaları bakımından, Alevi-Bektaşiliğin bir kaç yazısına göz atmak yeter..

Eğer, yukarıdaki yorumlar doğru ise, Aleviliğin, Ali ismine bağlanarak açıklanabileceği iddialarının fazla dayanıklı olmadığı da varabiliriz. Burada belki bir tesadüf söz konusu idi ve Hitit dini inancının son derece derinden taşıyan dini erkan, Hıristiyanlıkta da yasayan bu Aleluya haykırışının sesini Muhammed'in damadı üzerinden İslama aktarmaya çalışmış olabilir. Alevi vurgusunun, Muhammed'den de önce gelmesi gibi, geleneksel özellik, bu olasılığı pek yabana atılmayacağına gösterir.

Osmanlı dönemi kadın ve erkek bapörtüleri

18.12.2007

Safa KAÇMAZ / TOPLUM VE TARİH

<http://toplumvetarih.blogcu.com/>